

Landstingsstyrelsens förslag till beslut

Principer för utseende av styrelseledamöter i landstingsägda aktiebolag samt ändring av reglemente

Föredragande landstingsråd: Ingela Nylund Watz

Ärendet

Landstingsdirektören har inkommit med förslag till principer för utseende av styrelseledamöter i landstingsägda aktiebolag samt ändring av reglemente.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att genom ägardirektiv uppdra till moderbolagens styrelser att instruera ombuden vid bolagsstämmor med bolag i vilka landstinget indirekt innehar samtliga aktier att fatta erforderliga beslut om ändring i bolagsordningarna med den innebörden att landstingsfullmäktige skall utse samtliga styrelseledamöter,

att verka för att överenskommelse träffas med delägare i sådana bolag, som landstinget indirekt äger tillsammans med annan, om sådan ändring av bolagsordningen att landstingsfullmäktige skall utse det antal styrelseledamöter varom överenskommelse har träffats

att reglementet för styrelse och nämnder 33 § 1. skall ha följande ändrade lydelse (kursiverat): 1. att nominera ledamöter till styrelserna för landstingets samtliga produktionsenheter inklusive de aktiebolag där landstinget direkt innehar samtliga aktier, med undantag för SL, WÅAB och Locum AB och till styrelserna i aktiebolag där landstinget indirekt innehar samtliga aktier, varvid samråd skall ske med moderbolagens styrelser.

Bilaga

Landstingsstyrelsen har, under förutsättning av fullmäktiges beslut, för egen del beslutat *att* uppdra åt landstingsstyrelsens förvaltning att vidta nödvändiga åtgärder för verkställighet av fullmäktiges beslut.

Behandling i landstingsstyrelsen

Landstingsrådsberedningen behandlade ärendet den 2 februari 2005.

Landstingsstyrelsen behandlade ärendet den 15 februari 2005.

Ärendet och dess beredning

Ägarutskottet har den 25 januari 2005 beslutat föreslå landstingsstyrelsen *dels* föreslå landstingsfullmäktige besluta *att* genom ägardirektiv uppdra till moderbolagens styrelser att *dels* instruera ombuden vid bolagsstämmor med bolag i vilka landstinget indirekt innehar samtliga aktier att fatta erforderliga beslut om ändring i bolagsordningarna med den innebörden, att landstingsfullmäktige skall utse samtliga styrelseledamöter, *dels* verka för att överenskommelse träffas med delägare i sådana bolag, som landstinget indirekt äger tillsammans med annan, om sådan ändring av bolagsordningen att landstingsfullmäktige skall utse det antal styrelseledamöter varom överenskommelse har träffat, reglementet för styrelse och nämnder 33 § 1. skall ha följande ändrade lydelse (*kursiverat*):

1. att nominera ledamöter till styrelserna för landstingets samtliga produktionsenheter inklusive de aktiebolag där landstinget direkt innehar samtliga aktier, med undantag för SL, WÅAB och Locum AB och till styrelserna i aktiebolag där landstinget indirekt innehar samtliga aktier, varvid samråd skall ske med moderbolagens styrelse

dels – under förutsättning av fullmäktiges beslut – *att* uppdra åt landstingsstyrelsens förvaltning att vidta nödvändiga följdåtgärder inför fullmäktigebeslutets verkställighet.

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 1 december 2004 bifogas (bilaga).

Bilaga

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

Bakgrund

I 3 kap 17 § kommunallagen fastslås vilka villkor, som skall gälla för kommunal bolagsdrift. De krav som anges i bestämmelsen skall tillgodoses när kommunen eller landstinget lämnar över en angelägenhet till ett aktiebolag där kommunen eller landstinget *innehär samtliga aktier*. I sådana bolag skall fullmäktige bl.a. utse samtliga styrelseledamöter.

I bestämmelsens ursprungliga lydelse från 1991 talades det emellertid om bolag där kommunen eller landstinget ”bestämmer ensam”. Även om lagstiftaren med uttrycket i första hand avsåg ett av kommun eller landsting helägt bolag, kunde det med fog hävdas att reglerna i KL 3:17 borde tillämpas också i koncernförhållanden, då kommunen eller landstinget genom sitt ägande kan utöva bestämmande inflytande rakt igenom hela koncernen.

Den nuvarande ordalydelsen ”innehär samtliga aktier”, talar rent språkligt emot att bestämmelsen skall tillämpas i koncernförhållanden, även om det av propositionen inte framgår att ändringen i denna del skulle innebära någon förändring i sak. Då rättsläget har betraktats som oklart, har också tillämpningen varierat vid förvärv eller bildande av dotterbolag inom landstingskoncernen och SL-koncernen.

Det kan anmärkas, att vid en lagändring år 2000 kompletterades KL 3:17 med en bestämmelse om att fullmäktige skall utse minst en lekmannarevisor i aktiebolag där kommunen eller landstinget *direkt eller indirekt innehär samtliga aktier*. Varför kraven i övrigt på fullmäktiges inflytande inte skulle gälla i koncernförhållanden kan därför synas egendomligt, särskilt mot bakgrund av att alla företag i en sådan koncern omfattas av offentlighetsprincipen (1 kap. 9 § 2 st sekretesslagen). Bildande av dotterbolag eller ett helägt bolags förvärv av aktier i annat bolag, är för övrigt sådana frågor av principiell betydelse eller av större vikt, som skall underställas fullmäktige för ställningstagande.

I ett nyligen till regeringen framlagt betänkande SOU 2004:107, ”Att granska och pröva ansvar i kommuner och landsting” har Utredningen om den kommunala revisionen bl.a. föreslagit att de krav som följer av KL 3:17 skall göras tillämpliga även i dotterbolag till kommunala bolag. Lagändringen, som således skulle innebära att fullmäktige skall utse ledamöter också i indirekt ägda bolag, föreslås träda i kraft den 1 juli 2005. Att denna

ändring inte gjordes vid den förra lagändringen får nog anses bero på ett rent förbiseende.

Förvaltningens synpunkter

Helägda bolag

Det finns enligt förvaltningen inga skäl som talar för att dotterbolag till landstingsägda bolag skall vara undantagna från de krav på inflytande från ägaren, landstingsfullmäktige, som framgår av kommunallagen 3 kap 17 §.

Då lagen sannolikt inom en snar framtid kommer att ändras i denna riktning, föreslår förvaltningen att beslut fattas med uppdrag till bolagsstämoombud att besluta om erforderliga ändringar i bolagsordningarna för indirekt ägda bolag med innebörd att landstingsfullmäktige skall utse samtliga styrelseledamöter även i sådana bolag.

Ägarutskottet ansvarar i dag enligt reglementet för styrelse och nämnder 33 § 1. för nomineringar av ledamöter till samtliga styrelser i direkt och indirekt ägda bolag med undantag för SL, WÅAB och Locum AB, där styrelseledamöter skall föreslås av fullmäktiges valberedning. Förvaltningen föreslår att Ägarutskottet skall nominera ledamöter i samtliga dotterbolags styrelser utan undantag och att detta skall ske i samråd med moderbolagens styrelser. Förvaltningen föreslår också att reglementet ändras i enlighet med detta.

Delägda bolag

Principerna i KL 3:17 skall också iakttas innan landstinget eller landstingsägt bolag bildar ett aktiebolag tillsammans med någon annan. Enligt KL 3:18 skall fullmäktige i sådana fall se till att bolaget blir bundet av villkoren ”i en omfattning, som är rimlig med hänsyn till andelsförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt” Det innebär att det antal ledamöter landstinget äger utse i delägda bolags styrelser enligt konsortialavtal eller annan överenskommelse, skall utses av fullmäktige och att detta skall tas in i bolagsordningen.

Om den föreslagna lagändringen genomförs, kommer kraven i 18 § att gälla också i indirekt delägda aktiebolag. Att genomföra förändringar i detta avseende i befintliga delägda företag kräver dock att nya överenskommelser träffas med övriga samarbetsparter eller intressenter.